

Alin Sebastian GODEANU este lector universitar doctor la Facultatea de Psihologie și Științele Educației, Universitatea din București, psihoterapeut și consilier specialist P.E.U., formator în consiliere și psihoterapie, psiholog clinician specialist în cadrul Institutului SPER.

De același autor:

- *Destinul familial. Psihogenealogia în 101 întrebări și răspunsuri* (Editura SPER, 2015)
- *Metamorfozele generozității. Experiența relațională între dar și datorie* (Editura SPER, 2013)
- *Cuplul: stop-cadru transgenerațional* (Editura SPER, 2011)
- *Alegerea partenerului. Mituri, secrete, repetiții* (Editura SPER, 2010)
- *Psihogenealogie. Diagnoza, intervenția și vindecarea istoriei familiale* (Editura SPER, 2010), (coautor)
- *Vocabularul analizei transgeneraționale* (Editura SPER, 2009), (coautor)

Alin Sebastian GODEANU

Manual de psihologia cuplului și a familiei

Editura SPER
Colecția *Alma Mater*, nr. 43
București, 2015

Mulțumesc tuturor studenților mei care m-au stimulat în cadrul predării acestei discipline prin întrebări valoroase și care m-au determinat să construiesc acest proiect. Această carte vă este dedicată!

Autorul,
octombrie, 2015

CUPRINS

Argument către cel interesat să studieze	14

CAPITOLUL 1

TENDINȚE CLASICE ȘI ACTUALE ÎN STUDIUL RELAȚIILOR DE CUPLU ȘI DE FAMILIE

1. Cine studiază relațiile de cuplu și familia?	21
2. Relevanța perspectivelor de analiză pe care le alegem atunci când studiem familia	24
3. Importanța cunoașterii teoriilor științifice	25
4. Metamorfozele vieții de cuplu și de familie în prezent – familia în dezordine	26
4.1. Divorțialitate versus celibat. Recăsătorire și familii recompuse	27
4.2. Relații și stiluri de viață alternative	28
4.3. Migrația și piața muncii. (In)capacitatea de a păstra legăturile de familie	29
4.4. Familiile monoparentale	31
4.5. Socializare, locuință și riscul virtualului	31

CAPITOLUL 2

NOȚIUNI INTRODUCTIVE PRIVIND DEFINIREA RELAȚIEI DE CUPLU ȘI A FAMILIEI

Introducere	37
Vocabularul vieții de cuplu și de familie	37

CAPITOLUL 3

TIPURI ȘI STRUCTURI ALE RELAȚIEI DE CUPLU ȘI ALE FAMILIEI

1. Clasificarea relațiilor de cuplu și a tipurilor de familie	61

1.1. Definirea familiei (tipuri) din punct de vedere antropologic	62
1.2. Definirea căsătoriei din punctul de vedere al regulilor moralei, cutumelor, factorilor socio-culturali și sexuali	64
1.3. Definirea cuplurilor din punctul de vedere al criteriilor rezidențiale	64
1.4. Definirea cuplurilor din perspectiva regulilor de căsătorie	65
1.5. Definirea familiei din perspectiva psihoterapiilor de familie și a celor sistemice	65
1.6. Definirea familiei din perspectivă psihogenealogică	66
1.7. Definirea familiei din perspectiva legăturilor familiale	67
1.8. Tipologii psihogenealogice (transgeneraționale) ale relațiilor de cuplu	68
2. Ciclul vieții de familie și relevanța lui în plan psihoterapeutic	75
3. Funcțiile familiei	77
4. Funcția maternă și funcția paternă	78
5. Niveluri de funcționare ale relației de cuplu	80

CAPITOLUL 4

PSIHODINAMICA RELAȚIEI DE CUPLU ȘI A FAMILIEI

Studierea psihodinamică a familiei	87
Abordarea psihodinamică a relației de cuplu și a familiei	88
Psihodinamica relației de cuplu și a familiei – o viziune către înțelegere și acțiune	90

CAPITOLUL 5

ALEGEREA PARTENERULUI

1. Alegerea partenerului – punctul zero al nașterii cuplului	93
1.1. Repere în alegerea partenerului – către o tipologie operațională	94

1.2. Moduri – criterii de alegere a partenerului	95
1.3. Importanța cunoașterii modurilor de alegere partenerială. Implicații și efecte	114
1.4. Manifestarea identității de rol-sex în cadrul parteneriatului erotic	117
1.4.1. Identitatea, identitatea de rol-sex – roluri-cheie	117
1.4.2. Roluri latente și roluri manifeste	119
1.4.3. Importanța rolurilor în momentul inițierii parteneriatului erotic și persistența lor pe parcursul vieții de cuplu	120

CAPITOLUL 6

MECANISME PSIHLOGICE IMPLICATE ÎN PSIHODINAMICA VIEȚII DE CUPLU ȘI DE FAMILIE

Importanța descifrării mecanismelor psihice implicate în psihodinamica relațiilor de cuplu și a familiei	125

CAPITOLUL 7

EXPERIENȚA COMUNICĂRII ÎN CADRUL RELAȚIEI DE CUPLU ȘI ÎN FAMILIE

1. Comunicarea – definire, teorii	143
2. Tipuri de comunicare	143
3. Mizele comunicării	144
4. Funcții și nivele de analiză a comunicării	145
5. Blocaje și determinanți ai comunicării defectuoase în relația de cuplu	147

CAPITOLUL 8

EXPERIENȚA IUBIRII

Introducere	153
1. A experimenta și a trăi îndrăgostirea	153

2. Capacitatea de a fi îndrăgostit	155
3. Forme de iubire	155
4. Miturile iubirii	157
5. Iubirea și sexualitatea	157
6. Iubirea sexuală matură	158
7. Iubirea interculturală	159
8. Sacral și iubirea - taina iubirii - o perspectivă creștină asupra uniunii bărbatului cu femeia	160

CAPITOLUL 9

PSIHOSEXUALITATEA

1. Începuturile studierii vieții sexuale - scurt istoric	167
2. Scurt istoric al studierii sexualității umane	168
3. Sexualitatea umană explicată prin intermediul teoriilor științifice	170
4. Terminologia vieții sexuale din perspectivă psihanalitică	172
5. Stadiile dezvoltării sexualității	174
6. Elemente definitorii ale dezvoltării sexuale în funcție de vârsta cronologică	179
7. Înțelegerea sexualității în cadrul relației de cuplu	182
7.1. Manifestarea intimității în cadrul relației de cuplu	183
8. Forme distincte ale sexualității: sexualitatea premaritală și sexualitatea maritală	190
9. Fazele actului sexual	191
10. Factori psihologici ce influențează negativ calitatea vieții sexuale	193
11. Tulburările vieții sexuale	196
11.1. Disfuncțiile sexuale	196
11.2. Tulburările de identitate de gen	197
12. Manifestarea unor comportamente pulsionale specifice	199
13. Psihoterapia sexuală	201

CAPITOLUL 10

CUPLURILE LGBT

1. Studiarea cuplurilor alternative	207
2. Terminologia și descrierea formelor alternative de conviețuire în cadrul parteneriatului erotic	209
3. Repere istorice privind reprezentarea homosexualității de-a lungul secolelor	210
4. Orientarea și identitatea sexuală	212
5. Manifestări ale iubirii homosexuale	213
5.1. Iubirea gay sau iubirea homosexuală masculină. Caracteristici	213
5.2. Iubirea homosexuală feminină sau lesbiană	214
5.2.1. Caracteristici	214
5.2.2. Considerații privind manifestarea homosexualității feminine	215
5.2.3. Etapele relațiilor lesbiene	215
6. Teorii privind homosexualitatea	216
7. Aspecte familiale și social contemporane ale homosexualității	216
7.1. Aspecte și etape familiale	216
7.2. Homofobia internalizată	218
7.3. Coming out: procesul asumării orientării sexuale	219
7.3.1. Coming out – definire și descriere	219
7.2.3. Modele ale coming out-ului	219
8. Măsurarea homosexualității	221
9. Homosexualitatea manifestată în rândul animalelor	221
10. Homoparentalitatea	222
11. Psihoterapia persoanelor LGBT	222

CAPITOLUL 11

ASPECTE DISFUNȚIONALE ALE RELAȚIEI DE CUPLU ȘI DE FAMILIE

Familia funcțională și familia disfuncțională	231
Ritmurile familiale	235

CAPITOLUL 12

ASPECTE PSIHPATOLOGICE ALE RELAȚIEI DE CUPLU ȘI ALE FAMILIEI

1. Considerații preliminare	239
2. Spațiul identitar, o necesitate a conviețuirii în cadrul familial	240
3. Stabilirea granițelor în relația de cuplu; patologia granițelor	242
4. Efectele perturbării granițelor la nivel familial și al relației de cuplu	244
5. Parentalitate confuză – un aspect disfuncțional al relației părinte-copil	245
6. Aspecte psihopatologice ale pierderii, abandonului și doliului în cadrul relației de cuplu	251
6.1. Întârzierea separării de familia de origine	251
6.2. Dependența de partener	252
6.3. Codependența	253
6.4. Aspecte ale pierderii – doliului patologic – în cadrul relației de cuplu	254
6.5. Dinamica A.P.D.C. (abandon-pierdere-dependență-control)	255
7. Violența în cadrul grupului familial – violența domestică	258
8. Separare și divorț	267
9. Aspecte de ordin psihopatologic privind transmisia inconștientă	269
10. Tulburările psihosexuale	278

CAPITOLUL 13

EVALUAREA, PSIHODIAGNOZA ȘI INTERVENȚIA ASUPRA RELAȚIEI DE CUPLU ȘI FAMILIEI

Perspective generale asupra evaluării diagnozei și intervenției – repere metodologice	291
Metoda observației clinice și metoda analizei discursului	300
Metoda observației clinice	300
Metoda analizei discursului	302
Instrumente și tehnici specifice de cercetare în psihologia familiei	303
1. Instrumente și tehnici proiective specifice cercetării în domeniul psihologiei familiei	303
2. Genograma	308
3. Axa istoriei relației de cuplu	315
4. Grila de explorare a interferenței mitologiilor familiale și comunitare cu nevoile personale	318
5. Inventarele centrate pe problematica de cuplu	321

CAPITOLUL 14

ORIENTĂRI PSIHOTERAPEUTICE

CAPITOLUL 15

CONSIDERAȚII FINALE PRIVIND ASISTAREA ȘI FORMAREA ÎN PSIHOTERAPIA CUPLULUI ȘI A FAMILIEI

Construirea și reconstruirea relației de cuplu	343
Considerații finale	349
Bibliografie	356

CAPITOLUL 1

TENDINȚE CLASICE ȘI ACTUALE ÎN STUDIUL RELAȚIILOR DE CUPLU ȘI DE FAMILIE

Obiective:

- ☛ cunoașterea principalelor domenii științific-aplicative care studiază relațiile de cuplu și de familie;
  - ☛ argumentarea cu privire la importanța cunoașterii teoriilor pe care se bazează intervenția psihoterapeutică în domeniul psihologiei relațiilor de cuplu și de familie;
  - ☛ exemplificarea principalelor schimbări (metamorfoze) ale vieții de cuplu și de familie într-un sistem al globalizării relațiilor dintre sexe.
-

1. Cine studiază relațiile de cuplu și familia?

Pentru înțelegerea complexității problematicilor ce privesc relațiile de cuplu și de familie este important să luăm în considerare un *demers interdisciplinar* de argumentare: psihologic, psihanalitic, psihogenealogic, clinic, psihosocial, antropologic. În acest sens, voi prezenta succint aportul fiecărui domeniu științific datorită cărora s-au conturat diversele problematice referitoare la studiul cuplului și familiei.

1.1. Perspectiva psihologică

Studiul relației de cuplu și de familie din perspectivă psihologică cuprinde ansamblul teoriilor și practicilor care vizează:

- surprinderea mecanismelor comunicării;
- angajarea în parteneriatul erotic;
- analiza rolurilor familiale și a identității de rol-sex;

- analiza funcțiilor familiei;
- studiul ciclului vieții de familie;
- surprinderea elementelor dinamice funcționale și disfuncționale intrafamiliale;
- exemplificarea și cunoașterea posibilităților de evaluare, diagnoză și intervenție psihoterapeutică.
- studiul, în general, al modului de organizare și funcționare a vieții de cuplu și de familie.

1.2. Perspectiva psihanalitică

Argumentarea psihanalitică privind studiul relației de cuplu și a familiei se axează pe *surprinderea mecanismelor conștiente și inconștiente care contribuie și dinamizează relațiile intrafamiliale* (vezi capitolul 6). Prin studiul mecanismelor care determină constituirea unui parteneriat erotic se pot observa liniile directoare pe care se sprijină evoluția familiei în diversele sale stadii de dezvoltare.

1.3. Perspectiva psihogenealogică

Din punct de vedere psihogenealogic, familia este rezultatul interacțiunilor dintre membrii familiei, *interacțiuni inter- și transsubiective (transgeneraționale)*, adică tranzacțiile care se stabilesc de-a lungul generațiilor, tranzacții ce au impact asupra alegerilor parteneriale din prezent, lucru dovedit de clinica de specialitate (vezi capitolele, 3, 5, 12).

1.4. Perspectiva clinică și a psihopatologiei clinice

Perspectiva clinică a studierii familiei se bazează pe dezvoltarea psihologiei clinice și a psihopatologiei, care au luat ființă la sfârșitul secolului al XIX-lea în Franța, având o dublă origine: filosofia și medicina. În prezent psihologia clinică este considerată o practică, o metodă și o știință, care se poate aplica în domeniile în

care se pot realiza predicții psihodiagnostice, deci și în domeniul cuplului și al familiei. Psihopatologia clinică surprinde aspectele de ordin clinic, ale psihologiei sănătății care vizează observarea aspectelor referitoare la dezvoltarea normală și psihopatologică în sens individual sau grupal (familiar, comunitar). Astfel, observațiile clinice efectuate asupra cuplului și familiei, ne oferă informații relevante din punct de vedere psihodiagnostic, pe baza cărora vom întreprinde demersuri de cercetare și intervenție ancorate în orientările psihoterapeutice respective.

1.5. Perspectiva psihosociologică

Psihosociologia familiei se ocupă de studiul *mecanismelor sociale*, a raporturilor pe care le stabilește familia cu mediul exterior reprezentat de comunitate în ansamblul ei. Prin dimensiunea ei socială, familia se înscrie în grupul larg de apartenență, acela al contextului sociocultural.

1.6. Perspectiva antropologică

Perspectiva antropologică se axează pe surprinderea complexă a familiei în dimensiunea ei culturală de grup, vizând tradițiile și valorile culturale. Este o perspectivă de analiză globală, studiul familiei realizându-se în funcție de caracteristicile fiecărei culturi, în dimensiunea ei fenomenologică.

1.7. Domeniul psihodinamicii

În scopul înțelegerii psihologiei cuplului și familiei adăugăm aportul studiilor cu privire la dinamica familială, studii care sunt cuprinse în ceea ce specialiștii au numit *domeniul psihodinamicii*. Psihodinamica aplicată relațiilor de cuplu și de familie se ocupă cu studiul acestora în diversele momente de evoluție și în ansamblul lor dinamic (transversal și longitudinal) de manifestare a mecanismelor și fenomenelor vieții în contexte specifice de manifestare.

2. Relevanța perspectivelor de analiză pe care le alegem atunci când studiem familia

Luând în considerare perspectivele amintite anterior ne situăm într-o viziune de ansamblu (holistă) din care putem genera linii de analiză ce devin repere de intervenție în cadrul procesului psihoterapeutic. Așadar, putem anticipa principalele repere de intervenție în asistarea cuplurilor și familiilor, cum ar fi:

- Evidențierea problematicilor declarate de partenerii de cuplu, în contextul existențial în care acestea au apărut;
- Surprinderea modului în care s-a constituit parteneriatul erotic;
- Identificarea modalităților prin care se realizează schimburile (tranzacțiile) în cadrul relațiilor de cuplu;
- Identificarea mecanismelor conștiente și inconștiente care dinamizează relațiile de cuplu și de familie;
- Identificarea resurselor relaționale și a pattern-urilor relaționale;
- Surprinderea aspectelor de vizează funcționalitatea și disfuncționalitatea din cadrul interacțiunilor de cuplu și de familie;
- Identificarea tipurilor de psihopatologie relațională intrafamilială;
- Construirea unui demers de intervenție corespunzător problematicii specifice.

Relevanța surprinderii aspectelor psihologice ale vieții de familie se naște din însăși existența domeniilor anterior menționate, dar mai ales din articularea lor *în plan practic*, atunci când suntem în fața alegerii unui demers de cercetare sau în situația elaborării unui plan de intervenție psihoterapeutic. Oricare demers de analiză și intervenție am alege, la un moment dat vom întreprinde anumite observații asupra problematicilor, observații care se înscriu în demersul *cercetării acțiune*. Acest demers presupune intervenția cercetătorului în viața subiectului (individ sau familie) și, implicit,

modificarea vieții acestora, prin influența pe care o exercită cercetătorul sau psihoterapeutul.

3. Importanța cunoașterii teoriilor științifice

Deoarece scopul nostru este acela de a ne desprinde de psihologia simțului comun, de o abordare plină de sfaturi de „fericire garantată în cuplu sau în familie”, acele rețete magice care atrag partenerii unul spre celălalt, optimizează sau salvează relații, *un studiu științific reclamă o cunoaștere aprofundată a diverselor problematici ce alcătuiesc un domeniu complex cum este cel al psihologiei și psihoterapiei relațiilor de cuplu și de familie*.

Studiul familiei nu poate începe cu intervenția propriu-zisă asupra unor problematici fără să se cunoască definițiilor și criteriile specifice care stau la baza temelei științifice, în vederea unei bune discriminări între fapte, mecanisme și fenomene.

Dacă am dori să intervenim în absența cunoașterii bazei științifice nu am face decât să intervenim în „orb”, adică să ne lansăm în domeniul speculațiilor, domeniu atât de des întâlnit pe piața largă, în multitudinea de cărți numite de autoajutorare sau a cărților scrise de iubitorii literaturii de popularizare a științei. Există o pepinieră de rețete de „fericire în doi”, rețete care de cele mai multe ori nu fac altceva decât să deruteze și mai mult pe cei ce le încearcă.

Aflați în fața unui impas existențial sau în fața unei crize de cuplu, fără o însoțire obiectivă din partea unui specialist, „rezultatele” nu fac decât să adâncească problematica. Desigur, nu intenționez să minimalizez posibilitățile și capacitățile de reziliență de care dispune o persoană sau o familie, însă șansele de reușită sunt mai valoroase în cazul beneficiilor obținute în urma alegerii psihoterapiei.

Chiar dacă unele teorii și definiții par plictisitoare, însă, *demersul de memorare al lor nu este necesar*, deoarece acesta nu ar asigura decât o însușire superficială.

Important este *modul în care operăm cu ele, cum reușim să le înțelegem din interior – fenomenologic – în sensul și semnificația pe care o au problematicile descrise teoretic – conceptual*. În acest mod ele devin repere aplicabile în practica de cercetare, în cabinet sau în clinică.

4. Metamorfozele vieții de cuplu și de familie în prezent – familia în dezordine

Studiul științific al grupului familial s-a conturat în concordanță cu multitudinea schimbărilor și transformărilor societăților, de la cele tradiționale la cele moderne și postmoderne până la ceea ce definește familia în prezent. Definirea familiei nu poate exclude aspectele dinamice ale erei tehnologiei de ultimă generație și a migrației pe piața muncii, realități care au condus la o serie de metamorfoze care caracterizează familia de azi. Din nefericire, nu tehnologiile prezentului sunt responsabile de schimbările dramatice la nivel familial, ci *modul în care sunt utilizate acestea de fiecare dintre noi*. Din acest considerent, există nenumărate perturbări ale climatului familial și ale modului în care comunicăm, generând o serie de mutații la nivel relațional cum sunt cele reprezentate de *cuplurile la distanță și familiile descompuse, recompuse sau rămase în abandon* cum sunt cele generate de fenomenul migrației forței de muncă pe piața mondială și multe altele.

Așadar, perspectivele de analiză ale familiei se încadrează într-o arie generală de studiu cum ar fi *cea a definirii funcționalității și disfuncționalității familiale*, însă nu putem să ignorăm transformările specifice ale vieții de familie care sunt datorate

schimbărilor sociale din prezent, iar în acest sens ne referim la câteva repere cum ar fi: *schimbările la nivelul modului în care funcționează familia, migrația și piața mondială a muncii, familiile monoparentale, conceperea sarcinii prin inseminare, relații și stiluri de viață alternative, socializare, locuință și risc al virtualului*.

Iată, pe scurt, câteva dintre realitățile vieții de cuplu și de familie la care vă invit *să reflectați* în vederea dezbaterilor și elaborării unor cercetări care să surprindă fațete noi ale unei realități în continuă mișcare – cuplul și familia și lumea în care trăim.

4.1. Divorțialitate versus celibat. Recăsătorire și familii recompuse

Astăzi, căsătoria modernă se diferențiază foarte mult de principiile ce guvernau căsătoriile la începutul secolului XX. În trecut alegerea partenerului se realiza cu scopul întemeierii unei familii, deci primordială *era legătura de căsătorie*. În prezent alegerea partenerului de viață nu este condiționată de căsătorie. Există viață de cuplu și în afara căsătoriei prin ceea ce se numește uniune consensuală sau concubinaj. Uniunea liberă a condus, pe de o parte, la schimbarea valorilor familiei în direcția unei dezinstituționalizări a acesteia și, pe de altă parte, la conturarea unor stiluri de viață bazate pe autonomia regulilor și libertatea personală a fiecărui partener.

Terminologia legăturilor de parteneriat s-a modificat treptat și astfel a apărut termenul de *logodnă* ca perioadă de tranziție spre căsătorie sau termenul de *prieten(ă), iubit(ă)* ca modalitatea de raportare la rolul conjugal. Căsătoria nu mai presupune uniunea pe viață, deși există un deziderat exprimat mai mult sau mai puțin accentuat, în funcție de ceea ce consideră cei doi parteneri care iau în considerare opțiunea căsătoriei. De multe ori, decizia pripită sau

bazată pe insuficiența intercunoaștere a celor doi parteneri îi determină pe aceștia să facă alegeri care nu vor susține uniunea de cuplu. Din acest considerent, divorțialitatea este o realitate în creștere în ultimele decenii. Multe familii nu mai reușesc să țină pasul cu schimbările sociale și cu schimbările pe care trebuie să le facă constant pentru a rămâne împreună, astfel ajungându-se la separare și divorț. Familiile recompuse în urma recăsătoriei sau în urma reuniunii consensuale a unuia dintre parteneri vizează de asemenea *re-ajustarea rolurilor și re-adaptări la noua familie re-compusă* (atât a partenerilor cât și a copiilor celor doi). Aceste aspecte se realizează adesea prin instalarea crizelor de cuplu și a dificultăților existențiale care ajung să fie asistate în cabinetul de psihoterapie.

4.2. Relații și stiluri de viață alternative

Relațiile și stilurile de viață alternative se pot împărți în două mari tipuri:

1. Relațiile alternative prin care sunt reprezentate uniunile consensuale în afara căsătoriei sau concubinajul. Relațiile de cuplu alternative au la bază, așa cum afirma și Foucault (2004), renunțarea la primatul rudeniei și îndreptarea către libertatea sexuală ilustrată prin experimentare și obținerea plăcerii. *Astfel, satisfacția în cadrul relației este mai importantă decât oficializarea ei.* Prin exprimarea liberă a sexualității, relațiile amoroase modifică foarte mult expectanțele de rol-sex ale fiecărui partener. Această manieră de experimentare a vieții de cuplu ne îndepărtează de ceea ce însemna în trecut cuplul tradițional, deși investirea emoțională reciprocă prin sentimente de iubire se păstrează. În cadrul uniunii consensuale partenerii au voie să stabilească spațiul desfășurării vieții în doi, libertățile sexuale ale fiecăruia și modul în care se fac investițiile financiare. Din punct de vedere al reglementării juridice, uniunea consensuală reprezintă pentru multe țări o formă de căsătorie, având la bază negocierea drepturilor și regulilor de conviețuire.

În acest sens cele mai des întâlnite motive de coabitare sunt:

- prezența dificultăților financiare;
- lipsa unei locuințe proprii sau imposibilitatea achiziționării uneia;
- refuzul impunerii unor constrângeri;
- comoditate – e mai bine așa;
- alte priorități precum studiile, cariera, călătoriile;
- disconfortul față de ritualul nunții;
- situația în care unul din parteneri nu este divorțat din punct de vedere juridic; și,

2. Relațiile alternative ce privesc uniunea sau căsătoria între persoanele de același sex (vezi capitolul 10). În prezent este legalizată căsătoria între persoanele de același sex în tot mai multe state și reprezintă o uniune consimțită și acceptată la nivel global. Viața de cuplu a persoanelor de același sex a cunoscut o acceptare treptată și, în decursul ultimilor ani, se vorbește tot mai mult de oficializarea căsătoriilor și de adopția de copii în astfel de cupluri.

4.3. Migrația și piața muncii. (In)capacitatea de a păstra legăturile de familie

Fenomenul globalizării a atras după sine mișcări sociale care ar fi putut fi prevăzute într-o oarecare măsură, dar nu au putut fi evitate sub aspectul efectelor pe care le produc. Sărăcia extremă, imposibilitatea satisfacerii nevoilor elementare, au adus numeroase familii în situații lipsite de alternative. Viața de familie este în prezent purtătoarea multor frustrări și a stresului generat de nevoia muncii, care este echivalentă cu supraviețuirea. Într-o globalizare în care câștigul material asigură accesul la civilizație, devotamentul pentru piața muncii este mai degrabă o necesitate decât o virtute. Astfel, multe societăți ajung să funcționeze într-o dinamică ce oscilează între exces și austeritate, ambele cu valențe destabilizatoare